

5.1. Spørgsmålet om varetægtsfængsling i volds-sager har flere gange i de senere år givet anledning til debat. Spørgsmålet har navnlig været rejst på baggrund af uroligheder, som har medført en omfattende politiindsats.

Diskussionen har bl.a. angået spørgsmålet om en særlig adgang til kortvarig varetægtsfængsling i visse kvalificerede sager om vold mod sagesløs. I den forbindelse har der været peget på det ønskelige i en udvidet adgang til varetægtsfængsling i sager om vold mod politiet, jfr. straffelovens § 119. I en højesteretskendelse af 16. marts 1983 er det fastslået, at de gældende regler om varetægtsfængsling i retsplejeloven i visse af disse sager ikke giver hjemmel til at anvende retshåndhævelsesarrest (jfr. retsplejelovens § 762, stk. 2).

På baggrund af den hidtidige debat om spørgsmålet og den nævnte afgørelse fra højesteret anmodede justitsministeriet i marts 1983 strafferetsplejeudvalget om en udtalelse om, hvorledes lovregler om varetægtsfængsling i de nævnte sager kan udføres. Udvalget har afgivet betænkning nr. 978/1983 allerede i maj 1983.

Strafferetsplejeudvalgets betænkning indeholder side 23 ff en gennemgang af den hidtidige diskussion om spørgsmålet om varetægtsfængsling i voldssager. Om udvalgets overvejelser henvises til betænkningen side 26 ff. Arbejdet i strafferetsplejeudvalget har sigtet på den tekniske udformning af nye, særlige regler om varetægtsfængsling i de omhandlede sager. Udvalget har dog samtidig foretaget en vurdering af spørgsmålet om gennemførelse af regler om udvidet adgang til retshåndhævelsesarrest i visse kvalificerede sager om vold mod sagesløs.

Betænkningen indeholder et lovudkast (side 48) dels i form af en regel om såkaldt uskadeliggørelsesarrest, dels i form af en regel om såkaldt retshåndhævelsesarrest. Udvalget har forudsat, at varetægtsfængsling efter disse bestemmelser typisk vil blive af kort varighed.

4.2. Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 2, om uskadeliggørelsesarrest, kan en sigtet varetægtsfængsles, »når der er begrundet mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, såfremt lovovertrædelsen efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og ... der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at frygte, at han på fri fod vil begå ny lovovertrædelse af den forannævnte beskaffenhed.«

Reglen om uskadeliggørelsesarrest i strafferetsplejeudvalgets lovudkast (§ 762, stk. 2) vil medføre, at der i visse voldssager vil være en særlig adgang til varetægtsfængsling med det formål at forhindre nye lovovertrædelser. Bestemmelsen gælder for sager om vold mod sagesløs, der begås under opløb eller anden grov forstyrrelse af ro og orden. Der sigtes herved til større uroligheder, der har nødvendiggjort en mere omfattende politiindsats. Almindelig »gadevold« vil også kunne være omfattet af denne bestemmelse, hvis voldshandlingerne finder sted i større omfang, f.eks. hvor en by eller en bydel i nogen tid er hærget af en eller flere bander, der udøver grov forstyrrelse af ro og orden på gader eller andre offentlige steder og herunder begår vold mod tilfældige forbipasserende.

Bestemmelsen om uskadeliggørelsesarrest i visse grove voldssager omfatter således ikke blot sager om vold mod politiet og andre i offentlig tjeneste, men også sager om overfald på sagesløse civilpersoner. Bestemmelsen vil kun finde anvendelse, hvor der er bestemte grunde til at frygte, at den sigtede – hvis han løslades – påny vil tage del i ulovlighederne.

Justitsministeriet kan tiltræde udformningen af bestemmelsen om uskadeliggørelsesarrest i strafferetsplejeudvalgets lovudkast. Det foreslås derfor, at den gældende regel om gentagelsesrisiko i retsplejelovens § 760, stk. 1, nr. 2, suppleres med den nævnte særlige regel om varetægtsfængsling i voldssager. Efter bestemmelsens indhold vil varetægtsfængslingen typisk være kortvarig, idet fængslingsgrunden bortfalder, når urolighederne er ophørt. Bestemmelsen vil næppe medføre nogen væsentlig udvidelse i adgangen til varetægtsfængsling af hensyn til faren for gentagelse i forhold til den retspraksis, som har udviklet sig på grundlag af de gældende regler i § 762, stk. 1, nr. 2, jfr. betænkningen s. 34–35. Der er på den anden side ikke ved den foreslåede nye særlige bestemmelse om uskadeliggørelsesarrest i voldssager tilsigtet nogen ændring i anvendelsesområdet for denne regel.

4.3. Lovudkastets regel om retshåndhævelsesarrest (§ 762, stk. 3, litra b) er udformet på baggrund af en grundig gennemgang og vurdering dels af højesterets afgørelse af 16. marts 1983, dels af hidtidig retspraksis ved by- og landsretterne.

Efter højesterets afgørelse forudsætter anvendelsen af retsplejelovens gældende bestemmelse om retshåndhævelsesarrest (§ 762, stk. 2), at sigtelsen angår forhold, der er så grove, at den sigtede må forventes idømt »langvarig fængselsstraf«. Det fremgår af betænkningen (s. 20), at højesterets ken-